

Sofokles, Kralj Ojdip

1. Delo spada v dramatiko, oziroma natančneje v zvrst tragedije ali žaloigre. Po zasnovi je Kralj Ojdip analitična drama.

2. Za tragedijo je značilen dramski trikotnik; zasnova, zaplet, vrh, razplet in končno tudi razsnova. Poleg splošnih značilnosti vsakega dramskega dela ima tragedija tudi svoje. Antična tragedija je bila resnobna igra o mitskih junakih iz preteklih časov, katerih zgodbe so se ohranile v bajkah, pripovedkah ali epih, zato pa tudi vse ohranjene tragedije temeljijo na mitih. Iz njih so vzeli najbolj žalosten, pretresljiv in grozen dogodek in ga postavili na oder. Poleg tega je značilnost grške tragedije tudi to, da je glavni junak občudovanja vreden, a nikakor popoln človek, ki je postavljen pred težko moralno dilemo. V tragedijah je bilo s tem prikazano tudi nepremostljivo nasprotje med nemočnim smrtnikom in usodo, ki ga je vedno dočakala, določena od bogov in neizbežna.

3. Tebanskemu kralju Laju je bilo napovedano, da ga bo ubil lastni sin, zato je svojega sina ukazal ob rojstvu prepustiti goram, vendar ga je tam rešil zvesti hlapec, ki je otroka dal korinskemu pastirju, ta pa ga je dal korinskemu kralju Polibu, ki ga je vzgajal kakor lastnega sina. Ko je Ojdipu prerokovano, da bo ubil očeta in spal z materjo, pobegne iz mesta in na poti v Tebe pokonča skupinico popotnikov, uide pa mu le nek služabnik. Ko doseže mesto, jih odreši Sfinginega prekletstva, ljudstvo pa ga v zahvalo postavi za novega vladarja in moža Jokasti. Ko preteče nekaj časa prične po mestu razsajati kuga in Ojdip pošlje Kreona po nasvet v Delfe, ta pa se vrne s sporočilom o Apolonovi volji, ki pravi, da mesto ne bo odrešeno trpljenja vse dokler je v njem morilec kralja Laja. Ojdip se zakolne da bo krivca našel in kaznoval, nato pa raziskuje okoliščine in povezuje dejstva preteklosti, vse dokler se vsi koščki sestavljanke ne združijo v grozljivo in sramotno celoto. Jokasta se od sramote obesi, Ojdip pa si iztakne oči in se obsodi na izgnanstvo, ki ga je sam zaukazal za krivca. Kreon zasede sedaj prazni prestol, zgodba pa se nadaljuje v drami Antigona.

4. Ojdip je tebanski kralj, vztrajen in pošten človek, čeravno se lahko v svojem izpolnjevanju pravice in volje bogov hitro prenašli in stori nespametne stvari, ki jih kasneje obžaluje. Je trmast človek po značaju, vendar nadvse spoštuje božjo voljo in čast.

Jokasta je Ojdipova mati in žena, ki je skozi življenje vajena vsega hudega, prav tako pa povsem prepričana, da so prerokbe, in s tem tudi volja bogov, stvar, ki ji ne gre zaupati.

Kreon je Jokastin brat in Ojdipov dobri prijatelj in zaveznik, ki mu stoji ob strani tudi takrat, ko ga Ojdip obtoži izdajstva, po Ojdipovem samoignanstvu pa prevzame njegov prestol kot najbližji sorodnik pomrle kraljevske družine.

Tejrezij je vdec in prerok, ki je bil spoštovan že v časih, ko je še vladal Laj, Ojdipov ubiti oče. Čeprav ve resnico, je Ojdipu noče zaupati brez grožnje, saj je dobrosrčen človek in mu želi prihraniti bolečine spoznanja.

5. Ojdip je postavljen pred vrsto ugank in moralnih preizkušenj. Prve rešuje s svojo bistrostjo in iznajdljivostjo, medtem ko se pri drugih zanaša na božje zakone, vendar velikokrat podleže trmi in vročkrvnosti.

Jokasta je v življenju vajena vsega hudega, saj se mora odreči sinu, preživeti smrt svojega moža in se spopasti s posledicami preteklih dejanj. Takrat ko se ji že svita, kakšna je morda resnica, se je otepa in poskuša vsaj Ojdipu prihraniti bolečino védenja.

Kreon je iznajdljiv in jasno misleč mož, ki se težavam na svoji poti zoperstavlja s temeljito pretuhtanimi odločitvami ter modrostjo izkušenega človeka, ki je doživel že mnogo.

Tejrezij je postavljen pred težko odločitev, ko Ojdip od njega zahteva resnico, vendar se na koncu znajde in kralja, ki ga postavi pred grožnjo, odpravi z zagonetno uganko in se s tem reši bremena, ki bi ga težilo, če bi Ojdipu odkrito razkril bolečo resnico.

6. Drama je razdeljena na prizore, konec enega in začetek drugega pa ponavadi naznanjajo pesmi zbora.

7. Kralj Ojdip je nastal v času Antike in je, skupaj z Antigono, klasični in najbolj popolni primer grške tragedije, ki ustreza vsem tedanjim normam. Je drama, po kateri so se zgledovali ostali pisci tistega časa, saj je vrhunski dosežek in povsem dovršena dramatska stvaritev tistega časa.

8. Jezik je bogat in celo nekoliko izumetničen, vendar je spisan v kiticah, v katerih se občasno pojavlja tudi prestopna ali pa zaporedna rima. Zgodba se razpleta analitično, saj so se vsi glavni dogodki, ki so vodili k zapletu sedanje situacije že zgodili, Ojdip pa jih samo vnovič odkriva in povezuje med seboj.

9. Celotna tragedija nam z vrhunskim razpletanjem že davno določenih niti usode predstavi neizbežnost in končnost smrti in nesreče. Prav tako vzbuja občutek obupa in znova in znova dokazuje bralcu, kako minljivo je življenje in da je celotna pot že določena ter da je ni stvari, ki bi jo lahko spremenila.

10. Delo je vsekakor dinamično in dokaj zanimivo, čeprav bi bila dejanska uprizoritev verjetno še veliko bolj privlačna in zadovoljiva kakor samo pisno delo. Zgodba je sicer tipična za tragedijo, saj se vse konča v neizbežnem sramu in nesreči za glavnega junaka, Ojdipa, a vendarle mi je bilo vse skupaj precej všeč.

11. Bil je rojen okoli leta 500 pr.n.š., v dokaj bogato družino, in je že pri rosnih 16 sodeloval v zboru, ki je opeval zmago Grkov nad Perzijci. Sofokles je bil drugi izmed trojice najbolj slavnih in uspešnih grških piscev tragedij in se je v svojih začetkih zgledoval po Ajshilu. Že v mladih letih je bil izredno priznan in se je hitro vzpel v očeh množic, z vsakim letom pa je požel tudi več nagrad in priznanj. Njegovo končno zmago je pomenilo dejstvo, da je celo Ajshil, njegov vzornik, privzel nekaj oblik in tehnik, ki jih je sam uvedel v tragedijo. Njegovi najbolj znani in edini popolni deli sta Antigona in Kralj Ojdip, preživele pa so še štiri druge drame: Elektra, Ajaks, Trahinije in Filoktet.

12.

